

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

УДК 340.5+342.7

О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор

РОЛЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Розкривається роль місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування в забезпеченні основоположних прав і свобод громадян України. Визначаються основні напрями вдосконалення роботи цих інститутів у забезпеченні прав і свобод громадян.

Ключові слова: права людини, захист прав людини, місцеві органи державної влади, органи місцевого самоврядування, правова держава.

Актуальність проблеми. Визначені в Конституції України завдання зі створення демократичної, соціальної, правової держави не можуть бути вирішені без повного визнання основоположних прав та свобод людини і створення ефективної системи їх забезпечення. Не випадково ідея визнання непорушної єдності правової держави, прав людини та їх забезпечення знайшла відображення в підсумковому документі «Конференції по людському виміру НБСЄ» (Копенгаген, 1990), у якому записано: «Правова держава означає не просто формальну законність, яка забезпечує регулярність і послідовність у досягненні й підтримці демократичного порядку, а й справедливість, засновану на визнанні й повному прийнятті вищою цінністю людської особистості й гарантування цього установами, що утворюють структури, які забезпечують її найбільш повний прояв» [6, с. 653]. Таким чином, можна зробити висновок, що зміст співвідношення між пра-

вовою державою й особистістю в сучасному суспільстві визначається не тільки обсягом прав і свобод, а й рівнем їх забезпечення, який, у свою чергу, неможливий без успішної координації дії між центральними і місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Звідси й випливає теза про важливість і першочергову практичну необхідність наукового дослідження ролі місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування, на рівні яких безпосередньо забезпечуються права та свободи громадян.

Аналіз основних джерел і публікацій. Проблему захисту прав і свобод людини не можна віднести до недостатньо вивчених у юридичній науці. Так, питання забезпечення і захисту прав людини розкриваються у працях таких вітчизняних дослідників, як В. М. Ісакова, В. А. Бігун, С. Б. Боднар, В. О. Васильчук, Н. В. Гайворонюк, Д. А. Гудима, С. Добрянський, М. І. Козюбра, А. М. Кучук, С. І. Максимов, П. М. Рабінович, Ю. С. Разметаєва та ін. Різні аспекти прав людини та їх захисту на рівні дисертаційних досліджень були розглянуті Д. Є. Кутомановим, О. А. Мірошніченко, С. П. Морозом, О. В. Пушкіною, О. Г. Роговою, О. Г. Шило та ін.

Значну увагу проблемі прав людини і їх захисту центральними і місцевими органами державної влади приділяли такі науковці, як І. В. Воронова, О. М. Бориславська, В. І. Гладких, Т. М. Заворотченко, Ю. Ю. Калиновський, О. Клименова, С. П. Кузнецов, С. Л. Курило, А. П. Лимар, І. Л. Литвиненко, А. А. Лукашенко, Т. М. Околіт, К. Я. Сьох та ін. [2–5; 7–20]. Разом із тим існує необхідність додаткового теоретико-методологічного дослідження ролі місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування у забезпеченні прав та свобод громадян, тому що окреслена проблема повною мірою ще не розроблена.

Метою статті є розкриття ролі місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування в контексті забезпечення основоположних прав і свобод громадян України, а також визначення основних напрямів удосконалення роботи цих інститутів стосовно розглянутої проблематики.

На сучасному етапі розвитку людства проблема забезпечення основоположних прав і свобод людини і громадянина набуває глобального характеру. Вона зачіпає не лише всі рівні державної влади і об'єднання громадян усередині країни, але й виходить за їх межі, поширюючись на міжнародному, планетарному рівні. Водночас ефективне забезпечення прав та життєвих інтересів громадян є неможливим за умови відповідальності лише з боку держави. Громадяни також повинні самостійно організовуватися заради захисту діючого закону та власних прав. Типовим прикладом подібних організацій є загальнодержавні, регіональні та локальні громадські організації та органи місцевого самоврядування. Проте їх діяльність повинна не дуб-

лювати дії органів державної влади, а слугувати додатковим механізмом, що, з одного боку, сприяє реалізації нормативно закріплених прав та свобод громадян, а з другого — є своєрідною противагою владному механізму, в цьому випадку самостійні організації громадян мають протистояти можливому свавіллю з боку владних суб'єктів та посадових осіб [3, с. 8–9].

Досліджуючи цю проблематику, слід окремо розглядати органи місцевого самоврядування та місцеві органи державної влади, оскільки перші є самостійними, недержавними, аполітичними об'єднаннями громадян у межах певної визначеної території, з метою сприяння певним життєво важливим інтересам та потребам громадян, що проживають на даній території. У свою чергу, місцеві органи державної влади — це певні структурні адміністративні елементи центральних (загальнодержавних) органів легітимної державної влади: так, районний відділ міліції є елементом, що входить до такої загальнодержавної системи, як Міністерство внутрішніх справ.

Розгляд проблематики слід розпочати з місця, що займають місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування в захисті фізичних чи, інакше, життєвих прав і свобод громадян. Відповідно до ст. 27 Конституції України «Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини» [11, с. 12]. Це питання є багатоаспектним, воно включає в себе право людини на життя як на стан, у якому вона перебуває від моменту фактичного народження і до її біологічної смерті. При розгляді питання в цьому вимірі право на життя — найбільше благо людини, оскільки його позбавлення робить беззмістовним існування будь-яких інших (соціальних, економічних чи політичних) прав. Воно також включає такі аспекти, як право бути народженим, вимагати усунення небезпеки, що може виникати для життя внаслідок діяльності інших осіб, право на охорону та захист життя до державних, міждержавних та міжнародних організацій, право самостійно розпоряджатися власним життям.

Діяльність уповноважених органів у даному аспекті здебільшого співвідносять як правоохоронну. Якщо розглядати дії місцевих відділів правоохоронних органів, то їх діяльність загалом урегульована відповідними законами («Про міліцію», «Про Службу безпеки України» тощо) та відомчими актами. Діяльність їх місцевих структурних одиниць має відповідати тим самим загальним принципам, що визначають діяльність правоохоронної системи загалом та дотримання ними найважливіших, базових прав людини і громадянина. При чому мова йде не про декларативне нормативне затвердження певних принципів у відповідних профільних документах, а про існування системи реального контролю за діяльністю правоохоронних органів, оскільки вони є суб'єктами владних повноважень, що можуть суттєво

обмежувати права людини з метою досягнення суспільного блага. Саме тут і виникає потреба незалежного та об'єктивного контролю з боку недержавних структур, що, однак, можуть суттєво впливати на діяльність даних органів.

Місцеве самоврядування разом із недержавними громадськими організаціями має виступити тим суб'єктом, що має право контролювати правоохоронну та правозастосовну діяльність на місцях. Такий підхід має на меті попередження можливих зловживань чи порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Крім того, за своєю суттю органи, що діють безпосередньо на місці, можуть діяти більш оперативно та приймати рішення у відповідності до ситуації, що склалася. Центральний апарат такого відомства, як міністерство, включає значну кількість структурних підрозділів, посадових осіб, яка сприяє певній бюрократизації їх діяльності, що виражається в численних затримках при прийнятті відповідальних рішень. У випадку відсутності громадського контролю, найважливішою ланкою якого має стати місцеве самоврядування, органи правопорядку та правоохорони стають у своїй діяльності відірваними від реалій життя, спрямовують свою діяльність лише на досягнення декларативних принципів, що часто не відповідають реальній життєвій ситуації [14; 18].

Наступним, не менш важливим правом будь-якої людини, є право на свободу та особисту недоторканність. Це право знайшло своє відображення в ст. 29 Конституції України [11, с. 12]. Відомий правознавець С. Алексєєв визначає свободу як можливість людини бути незалежною від інших людей, вільно здійснюючи передбачені законами права, проявляти свою діяльність у висловлюваннях та вчинках [1, с. 6]. Проте необхідно зазначити, що свобода на вчинення певних дій не має бути необмеженою, безконтрольною, адже таке розуміння свободи веде до анархії та хаосу. Найважливішим завданням державної влади загалом та її структур окремо є досягнення оптимального співвідношення між інтересами суспільства та держави як його продукту та інтересами індивідуальності, окремого громадянина.

Забезпечення свободи та особистої недоторканності є одним із пріоритетних завдань роботи місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування як особливого демократичного підвиду державного управління, суб'єктом якого виступають мешканці поселень та адміністративних територій, а змістом слугують проблеми забезпечення нормального життя людей у місцях їх компактного проживання. Специфіка їх діяльності у цьому полі полягає в тому, що місцеві органи краще ознайомлені з проблемами конкретного регіону, адміністративно-територіальної одиниці. Крім того, місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть реагувати на виникнення конкретних життєвих проблем

більш активно й оперативно, ніж центральні органи, що мають здійснювати контроль за значно ширшою територією.

Право на особисту недоторканність, що має тотожний зміст із правом на свободу, слід розуміти як право людини на її тілесну, статеву та психологічну захищеність. Право на особисту недоторканність передбачає і те, що свобода людини ніким не може бути свавільно обмежена. Тут варто відмежовувати два можливих варіанти подібного обмеження. По-перше, обмеження з боку третіх осіб, що взагалі не мають права на подібні дії. У цьому випадку необхідно говорити про протидію такому обмеженню з боку місцевих структурних одиниць правоохоронних органів: МВС, прокуратури, СБУ, органів, що здійснюють протидію фінансовим злочинам. Їх реформування, активна матеріально-технічна допомога та кадрове забезпечення з боку центральних відомств мають стати тим чинником, що приведе до покращення їх діяльності на місцевому рівні та мінімізації фактів порушення свободи та особистої недоторканності громадян. По-друге, досить частими є випадки порушення особистої свободи громадян суб'єктами, що уповноважені обмежувати цю свободу в інтересах усього суспільства (правоохоронні органи), звідси виходить потреба ефективного правозахисного контролю. Він діє на багатьох рівнях (глобальному, міжнаціональному, державному, регіональному, місцевому). Існує декілька можливих суб'єктів, що здійснюють правозахисну діяльність (неурядові та громадські організації, відповідні посадові особи центральних державних органів, органи місцевого самоврядування).

Діяльність органів місцевого самоврядування в даному аспекті є визначальною, оскільки вони є позадержавними структурами, що функціонують не лише на забезпечення інтересів громадян певної території, а й на досягнення певного діалогу між суспільством, з одного боку, та державною владою — з другого. Їх діяльність у сфері захисту особистої недоторканності має базуватися на принципах справедливості, законності, верховенства права, пріоритету прав людини та гуманізму. Органи місцевого самоврядування у випадку притягнення до відповідальності члена відповідної громади повинні не просто захищати його інтереси, керуючись лише суб'єктивними факторами, але й сприяти встановленню фактичних обставин певної дії чи події. Звісно, мова йде не про дублювання органами місцевого самоуправління функцій інших, загальнодержавних органів, наприклад, органів, що здійснюють досудове слідство чи оперативно-розшукову діяльність, а про наявність певного контролю, допуску представників місцевого самоврядування до встановлених фактичних обставин справи з метою громадського моніторингу за діяльністю правоохоронних та правозастосовних органів [8; 9].

Ще одним важливим кроком до утвердження верховенства права, створення правової держави є ефективність та справедливність рішень, винесених

судовою системою України. Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс та Закон України «Про судоустрій та статус суддів» для досягнення поставлених цілей та з метою закріплення народовладдя в судовій сфері вводить інститут присяжних та народних засідателів, що діє відповідно в кримінальному та цивільному судочинстві. І знову ж таки основний тягар стосовно забезпечення участі представників народу у судовому процесі лягає на місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Саме на них покладається завдання складення та подальшого ведення реєстру осіб, що можуть бути залученими як народні засідателі чи присяжні. Проте саме їх безстороння діяльність дає можливість звичайним громадянам також брати участь у судовому процесі на одному рівні з суддями як представниками державної судової системи.

Наглядова функція громадськості також має поширюватися на контроль за органами, що проводять дізнання та досудове слідство, здійснюють затримання чи взяття під варту, арешт. Цього вимагає фактичний стан речей. Адже відповідно до українського законодавства особа може триматися під вартою до 18 місяців, що є значним терміном. Крім того, за статистичними даними, кількість обвинувачених та підозрюваних осіб, до яких застосовується запобіжний захід у вигляді взяття під варту, становить близько 45% (для порівняння в західноєвропейських країнах із розвинутою демократичною системою цей показник становить 5%). У цьому випадку виникає загроза значних порушень та зловживань з боку відповідних органів.

Також слід зазначити, що під час перебування під вартою особа, яка є підозрюваною, але не визнана винною у вчиненні злочину, досить часто не отримує належної правової допомоги, втрачає роботу без альтернативної компенсації, не має фактичного зв'язку з рідними протягом тривалого часу, непоодинокими є випадки катувань та неправомірного використання сили з боку працівників правоохоронних структур. У зв'язку з цим можна констатувати, що залучення представників органів місцевого самоврядування є обов'язковою умовою, одним із реальних гарантів дотримання законних прав громадян. Таке залучення має здійснюватися в обов'язковому порядку, оскільки громада як сукупність громадян є додатковим, незалежним гарантом, свого роду посередником між державним механізмом, що представлений органами досудового слідства, прокуратурою, оперативно-розшуковими підрозділами, з одного боку, та громадянином, його судово-процесуальними представниками (адвокатом, поручителем тощо) — з другого.

Сучасний перелік основоположних прав та свобод людини є неможливим без права на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Це право закріплене перш за все в ст. 49 Конституції нашої держави [11, с. 19]. Відповідно до цих положень це право включає такі гарантії держави:

забезпечувати охорону здоров'я через фінансування соціально-економічних, медико-санітарних та оздоровчо-профілактичних програм, створювати умови для ефективного і доступного для кожного медичного обслуговування, наявність якого не залежить від соціального статусу чи матеріальних достатків особи. В Україні діє система безкоштовного медичного обслуговування в державних та комунальних закладах охорони здоров'я. Завдання органів державної влади та місцевого самоврядування полягає в тому, щоб забезпечити кожному перелік послуг, що сприяють збереженню, відновленню чи підтриманню здоров'я як стану повного фізичного, духовного та соціального благополуччя. Таким чином, можна зробити висновок, що сенс самого поняття «здоров'я» в цьому питанні є значно ширшим за його традиційне розуміння.

Саме виходячи з розширеного поняття, можна говорити про те, що головна мета суб'єктів владних повноважень у цьому випадку полягає не просто в локальному забезпеченні функціонування системи охорони здоров'я, а й допомоги у сферах надання достатнього життєвого рівня громадянам, включаючи їжу, одяг, житло медичне та соціальне забезпечення, безпечне для здоров'я навколишнє середовище, кваліфіковану санітарно-медичну допомогу та правовий захист від будь-яких порушень чи дискримінацій прав людини, пов'язаних з фізичним, моральним чи психічним станом особи. Специфіка такого забезпечення з боку органів, що діють на місцях, полягає в тому, що загальнодержавні програми, розроблені та втілювані центральними державними органами у сфері охорони здоров'я, досить часто не враховують локальну специфіку (швидке поширення певної несприятливої санітарно-епідеміологічної обстановки на певній території, особливостей матеріально достатку та забезпечення громадян, що проживають на певній території, можливих національних та ментальних особливостей). Крім того, місцеві органи влади є способом самоорганізації громадян, а отже, більш повною мірою відповідають реальним, практичним інтересам громадян [3, с. 162–163].

У контексті розгляду питання про право на охорону здоров'я слід розглянути надзвичайно складне та багатоаспектне питання, що сьогодні постало перед українським суспільством. Мова йде про проблему збереження генофонду українського народу, розв'язання якого відповідно до ст. 16 нашої Конституції належить до першочергових завдань держави [11, с. 9]. Це питання отримало надзвичайно значну вагу останніми роками у зв'язку з демографічною кризою на території України. Функції місцевих органів влади й органів місцевого самоуправління в даному випадку зводяться до таких завдань: здійснення моніторингу за рівнем життя громадян, надання систематичних рекомендацій центральним відомствам та структурам від-

носно їх потенційних заходів, забезпечення матеріальної, правової та медичної допомоги громадянам, що потребують її в силу об'єктивних причин. До пріоритетних завдань місцевих органів також входить завдання забезпечення безпечного життєвого середовища на території визначеної адміністративної одиниці. Для цього є необхідною чітка та злагоджена взаємодія місцевих та центральних органів у напрямі протидії псуванню та знищенню природних фондів, відкриттю шкідливих виробництв тощо.

Невід'ємним елементом прав людини в сьогоднішній розвинутій демократичній державі постають соціально-економічні права людини. Стаття 1 Конституції України проголошує, що Україна є соціальною державою [11, с. 7]. Це положення означає, що незважаючи на впровадження ринкової економіки та капіталістичних відносин, держава зберігає за собою обов'язок неухильно піклуватися про матеріальне становище своїх громадян, допомагати особам, що перебувають у скрутному матеріальному становищі. Це питання є багатоаспектним і включає такі обов'язки держави: створення загальнодержавного фонду страхування; надання одноразових, пенсійних та інших виплат певним категоріям громадян; створення мережі державних та комунальних закладів систем охорони здоров'я та освіти, що реалізують право українських громадян на безкоштовну середню освіту та охорону здоров'я, дбати про неухильне зростання загального добробуту населення, його купівельної спроможності.

Визначаючи роль місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування в даному аспекті діяльності варто відразу виокремити ключову проблему суперечності між центральними та місцевими органами влади стосовно перерозподілу податків та соціальних платежів на місцях. Загальноприйнятою світовою практикою розвинутих соціально орієнтованих держав є те, що саме місцеві органи влади та, що найважливіше, органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у перерозподілі засобів, виділених центральними органами місцевим. Це обумовлено тим, що місцеві владні структури краще обізнані з проблеми, що мають місце на певній території й у випадку їх виникнення можуть більш оперативніше їх вирішити. Крім того, складні процедури перерозподілу коштів з центру на місця значно сповільнюють їх обіг, виникають передумови до появи корупційних схем. Саме тому задля досягнення соціальної справедливості більш доцільно дооручати розпорядження коштами місцевих бюджетів місцевим радам.

Одним із найважливіших складових соціально-економічних прав громадян є право на працю. Як і в попередньому питанні, роль місцевих суб'єктів державно-владних повноважень полягає перш за все в дієвому забезпеченні механізму реалізації законодавства. Так, органи місцевого самоврядування можуть мати відповідні структурні підрозділи, що займаються праце-

влаштуванням громадян та контролем за належними умовами праці на відповідних промислових чи невиробничих об'єктах. Таким чином, соціальне забезпечення громадян у сучасній державі з ринковою економікою залишається одним із пріоритетних завдань держави. І органи місцевого самоврядування та місцеві органи державної влади є тими структурами, що безпосередньо допомагають громадянам реалізувати право на достойне та заможне життя [3, с. 121–125].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що місцеве самоврядування, яке відповідно до статей 140–145 Конституції України є однією з форм участі громадян в управлінні державою, це форма локального об'єднання територіальної громади (жителів села, міста чи добровільного об'єднання жителів кількох населених пунктів, територіально-адміністративних одиниць) [11, с. 54–57]. Місцеве самоврядування може самостійно вирішувати внутрішні питання місцевого значення в межах та відповідно до Конституції і законів України. Місцеве самоврядування є найефективнішим механізмом стримування центральної державної влади, способом відстоювання інтересів певного територіального об'єднання громадян. У даному випадку члени певної общини, створеної за територіальним принципом, усвідомлюють себе не лише як громадяни України, а й мешканці певного населеного пункту, району. Надання широких державно-владних повноважень органам місцевого самоврядування є однією з ключових ознак демократичної, правової держави з розвинутим громадянським суспільством.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєв С. С. Філософія права / С. С. Алексєєв. — М. : Норма, 1997. — 330 с.
2. Бориславська О. Поняття і система конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні / О. Бориславська // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали ІХ регіон. наук.-практ. конф. (13–14 лют. 2003 р.). — Л. : ЛДУ, 2003. — С. 118–120.
3. Гладких В. І. Соціальні права громадян України : Конституційно-правовий аспект : монографія / В. І. Гладких. — Х. : Факт, 2005 — 368 с.
4. Данильян О. Г. Теоретико-методологічні проблеми захисту прав людини в сучасному суспільстві / О. Г. Данильян // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. — Х. : Право, 2013. — Вип. 3 (17). — С. 84–91.
5. Данильян О. Г. Механізм захисту прав людини в сучасному суспільстві: теоретико-правовий дискурс / О. Г. Данильян // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія,

- соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2013. – Вип. 4 (18). – С. 48–56.
6. Документ Копенгагенського совещання // Международные акты о правах человека : сб. док. – М. : Юристъ, 2001. – 718 с.
 7. Заворотченко Т. М. Органи державної влади і місцевого самоврядування як гарант прав і свобод людини й громадянина в Україні / Т. М. Заворотченко // Вісн. Запоріж. юрид. ін-ту, Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ. – Запоріжжя ; Д. : ЗЮІДД УВС, 2010. – 2011. — №1 (54). – С. 169–179.
 8. Калиновський О. Реалізація органами місцевої влади конституційних прав і свобод людини в Україні / О. Калиновський // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали ІХ регіон. наук.-практ. конф. (13–14 лют. 2003 р.). – Л. : ЛДУ, 2003. – С. 134–137.
 9. Калініченко О. Генеза системи конституційного контролю за реалізацією прав, свобод людини і громадянина / О. Калініченко // Дайджест. Конституционное правосудие в странах СНГ и Балтии. – 2003. – № 14, ч. 2. – С. 120–124.
 10. Клименова О. Проблеми територіальної організації місцевої влади в Україні та європейський досвід їх розв'язання / О. Клименова // Актуальні проблеми державного управління / голов. ред. С. М Серьогін. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 3(29). – С. 261–267.
 11. Конституція України : зі змінами. – Х. : Право, 2014. – 68 с.
 12. Кузнецов С. П. Природа влади на местном уровне / С. П. Кузнецов // Дайджест. Конституционное правосудие в странах СНГ и Балтии. – 2004. – № 6, ч. 2. – С. 129–130.
 13. Курило С. Л. Правове забезпечення взаємодії органів внутрішніх справ з органами місцевої влади / С. Л. Курило // Право і безпека. – 2010. – № 2. – С. 88–92.
 14. Лимар А. Місце органів місцевого самоврядування в конституційно-правовому механізмі забезпечення основних прав та свобод громадян України / А. Лимар // Актуальні проблеми державного управління / голов. ред. С. М. Серьогін. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 3 (29). – С. 247–255.
 15. Литвиненко І. Л. Організаційно-правові форми діяльності органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення прав і свобод людини і громадянина / І. Л. Литвиненко // Вісн. УАДУ. – 2001. – № 2, ч. 2. – С. 27–33.
 16. Лукашенко А. Повноваження органів самоорганізації населення та статус їх керівників / А. Лукашенко // Юрид. Україна. – 2010. – № 11. – С. 50–55.
 17. Околіт Т. Класифікація прав людини: теоретичні аспекти / Т. Околіт // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали ІХ регіон. наук.-практ. конф. (13–14 лют. 2003 р.). – Л. : ЛДУ, 2003. – С. 33–36.
 18. Рабінович П. М. Права людини і громадянина : навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавранюк. – К. : Атіка, 2004. – 464 с.
 19. Сьох К. Я. Зміст конституційного права громадян України на службу в органах місцевого самоврядування / К. Я. Сьох // Право і сусп.-во. – 2012. – № 3. – С. 48–53.

20. Воронова І. В. Нормативно-регулятивна основа функціонування громадянського суспільства та системи місцевого самоврядування / І. В. Воронова // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Х. : ХНУ, 2011. – №988 : Серія «Право». – С. 94–99.

РОЛЬ МЕСТНЫХ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ И ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРАВ И СВОБОД ГРАЖДАН

Данильян О. Г.

Раскрывается роль местных органов власти и органов местного самоуправления в обеспечении основоположных прав и свобод граждан Украины. Определяются основные направления совершенствования работы этих институтов в обеспечении прав и свобод граждан.

Ключевые слова: *права человека, защита прав человека, местные органы государственной власти, органы местного самоуправления, правовое государство.*

ROLE OF LOCAL PUBLIC AND ORGANS AUTHORITIES LOCAL SELF-GOVERNMENT IN PROVIDING OF RIGHTS AND FREEDOMS OF CITIZENS

Danilyan O. G.

The role of local authorities and organs of local self-government opens up in providing of fundamental rights and freedoms of citizens of Ukraine. Basic directions of improvement of work of these institutes are determined in providing of rights and freedoms of citizens.

It is underlined that on the today's stage of development of humanity the problem of providing of fundamental rights and freedoms of man and citizen gets global character. She touches not only all levels of state power and association of citizens in a middle a country but also it goes beyond their limits, spreading to the international, planetary level. At the same time, the effective providing of rights and vital interests of citizens is impossible on condition of responsibility only from the side of the state. Citizens also must independently get organized for the sake of defence of law in force and own rights. The typical example of similar organizations are national, regional and local public organizations and organs of local self-government. However their activity must not duplicate the actions of public authorities, but serve as an additional mechanism, that assists realization of the normatively vested rights and freedoms of citizens from one side, and from other — is an original counterbalance to the imperious mechanism, in this case independent organizations of citizens must resist to the possible self-will from the side of imperious subjects and public servants.

Investigating this range of problems, it follows separately to examine the organs of local self-government and local public authorities, because the first are the independent,

non-state, apolitical associations of citizens within the limits of certain territory, with the aim of assistance to certain vitally important interests and necessities of citizens that live on this territory. In turn, local public authorities — it the structural administrative elements of central (national) legitimate state government bodies are certain, so a district area of militia is an element that is included in such national system, as Ministry of internal affairs.

Local self-government, that in accordance with the articles of a 140–145 Constitution of Ukraine is one of forms of participation of citizens in a government is a form of local association of territorial society (habitants of village, city or voluntarily association of habitants of a few settlements, territorial-administrative units). Local self-government can independently decide the internal questions of local value in limits and in accordance with Constitution and laws of Ukraine. Local self-government is the most effective mechanism of inhibition of central state power, method of defending of interests of certain territorial association of citizens. In this case members of the certain community, created on territorial principle realize itself not only as a citizen of Ukraine but also habitant of certain settlement, district. A grant of wide state-imperious latitudes to the organs of local self-government is one of key signs of the democratic, right state with the developed civil society.

Key words: *human rights, protection of human rights, local public authorities, organs of local self-government, legal state.*

УДК 134.5

Г. П. Клімова, доктор філософських наук, професор

ВПЛИВ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В СУСПІЛЬСТВІ

У статті аналізується сутність поняття «правова культура», поданого в різних філософських, правових, соціологічних, політологічних теоріях, розглянуті основні методологічні підходи до аналізу правової культури. Особливу увагу приділено розгляду правової культури як системи правових цінностей. Аналізується найважливіша правова цінність — закон як основа правопорядку в суспільстві.

Ключові слова: *правова культура, правові цінності, закон, правовий закон, правопорядок.*

Актуальність теми. Курс на формування правової держави і громадянського суспільства, що був проголошений в Україні, може бути здійснений, з одного боку, шляхом удосконалення законодавства і державного